

ANDRÁS SZABOLCS

TANÍTÓKÉPZÉS A GYERGYÓSZENTMIKLÓSI FOGARASSY LEÁNYNEVELŐ INTÉZETBEN

Bevezető

A gyergyószentmiklósi tanítóképző az egykori Fogarassy Leánynevelő Intézet keretében működött. Az intézetet a helyi származású Fogarasy Mihály erdélyi püspök alapította 1876-ban, azzal a céllal, hogy magas szintű képzést biztosítsanak Csík vármegye és a környező térség székely lányainak. Habár csak 1941-ben indult el a tanítóképzés, célként már korábban is megfogalmazódott, hogy a kellő időben a lehető legmagasabb oktatási forma is jelen legyen a városban. Végül is a második bécsi döntés következtében beállt politikai változások tették lehetővé és szükségessé a tanítóképzés elindítását.¹ A következőkben az intézet történetének és tevékenységének rövid bemutatására vállalkozom.

A tanítóképző története

A gyergyószentmiklósi Fogarassy Leánynevelő Intézetben az oktatás a legmagasabb szintet 1941 és 1944 között érte el, amíg itt működött a *Leánylíceum és Tanítóképző Intézet*. Sajnos, ez egy rövid életű próbálkozás volt, amely megmutatta, hogy egy jól szervezett iskolában milyen új lehetőségek rejlenek. Azonban a háborús körülmények és a politikai változások nem adtak sok időt az új intézmény megerősödéséhez.

A 1940–1941-es évkönyv történeti összefoglalóját a leánynevelő intézetigazgatója azzal zárta, hogy „ebben az évben megnyílik a leánylíceum”. A bejelentés mögött egy éves eseménysorozat állt. A második bécsi döntést követően Márton Áron erdélyi püspök a kolozsvári Marianumban hozatott létre tanítóképzőt, de hamarosan rájött,

---

1 Az intézet történetének és tevékenységének részletes bemutatását lásd: ANDRÁS Szabolcs: *Iskola múlt időben. A gyergyószentmiklósi Fogarassy Leánynevelő Intézet története 1876–1948*. Gyergyószentmiklós, F&F International Kiadó, 2016.

hogy a székelyföldieknek ez túl távol van. Ezért a püspöki helytartóság 1941. július 15-én közölte a Marianum vezetőivel, hogy az őszi tanévkezdés már más helységben lesz. A hatóságok ekkor Csíkszeredára gondoltak, de a gyergyószentmiklósi zárda² vezetősége is felismerte a kínálkozó lehetőséget. Az ügyhöz megnyerték a város támogatását, amely telket ígért az új iskolaépületnek.³ Kedvezett részükre az, hogy Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszterre korábbi látogatásán jó benyomást tettek, aki egyeztetett az erdélyi püspökséggel, majd egy levélben tájékoztatta dr. László Dezső Csík vármegyei főispánt is: „Újból átgondolva az iskolahálózat kérdését, arra a meggyőződésre jutottam, ami bizonyára neked is kedves lesz, hogy a római katolikus tanítónőképzőt ne Csíkszeredán, hanem Gyergyószentmiklóson állíttassuk fel. (...) A gyergyószentmiklósi zárdával kapcsolatban ugyancsak gondolni lehetne egy női ipariskolára.”⁴ Ugyanakkor megígérte, hogy Csíkszeredában a leány polgári iskolát ipariskolával egészítik ki.

Már az induláskor több nehézség is felmerült: a minisztérium kérte a bővítési terveket, amihez a háborús nehézségek miatt, hiányoztak a források. Másrészt a szatmári anyaház vezetője, Marosán M. Leonorda is akadályokat gördített az ügy elé, arra hivatkozva, hogy a rend nem tud biztosítani megfelelő képzettségű szerzeteseket. Végül is a tanárok problémáját a polgári iskolai és világi tanárok bevonásával oldották meg: tizenkét tanár oktatott a tanítónőképzőben, akik közül csak három volt szerzetes, kettő pap, hét pedig világi tanár. Az új intézmény tanárai Budapesten vettek részt felkészítő tanfolyamon.

A gyergyószentmiklósi tanítónőképző hamar megtalálta helyét a hasonló jellegű oktatási intézmények országos hálózatában, amit az is bizonyít, hogy már 1941 augusztusában itt tartották a csíki és erdélyi tanítónők továbbképző tanfolyamát. Az intézmény felszereltségének hiányosságaira utal, hogy a 123 résztvevő tanítónő⁵ maga kellett hozzon evőkészletet, és a bentlakásban a növendékek nyárára ott hagyott ágyneműjét használták ott tartózkodásuk idején.⁶

2 A Fogarassy Leánynevelő Intézet oktatói a Szatmári Irgalmas Nővérek tanító-karitatív női szerzetes intézményéhez tartoztak.

3 *Fogarassy Leánynevelő Intézet évkönyve az 1942–1943-as tanévről*. Szerk.: PETRES Kálmán. Gyergyószentmiklós, Márk István könyvnyomda, 1943. 36.

4 Gyulafehérvári Érseki Levéltár Gyergyószentmiklósi Gyűjtőtára (a továbbiakban: GYLvt), Fogarassy Leánynevelő Intézet (a továbbiakban: FLI) iratai. I. n., 1941.07. *Hóman* Bálint levele dr. László Dezsőhöz.

5 GYLvt, FLI iratai. I. n., 1941.07.20. *Levél a Városi Közlekedési Hivatalhoz*.

6 GYLvt, FLI iratai. I. n., 1941.05.07. Értesítés a továbbképző résztvevőinek.

A normális működéshez szükséges fejlesztések és befektetések egyre késtek a háború miatt, a város sem szerezte meg az iskolával szomszédos telket, ahová az új épületszárnyat felépíthették volna. Ennek ellenére 1941. szeptember 22-én megkezdte a tanítóképző a tevékenységét Gyergyószentmiklóson. Egy 1947-ben készült kimutatás szerint 73 beírt tanuló volt az első tanévben.⁷

Az ötéves képzésben az első három év a líceumi szintet jelentette, a IV–V. év volt a tulajdonképpeni tanítóképző. Az utolsó tanítóképzős tanévben (1943–1944) következő volt a diákok száma⁸:

1. táblázat: Kimutatás a tanítóképzőben tanuló diákok számáról.

Osztály	Szint	Diákok száma
I.	Líceum	55
II.		50
III.		31
IV.	Tanítóképző	18
V.		7

Hasonló számot említ az előző bekezdésben idézett 1947-es *Kimutatás* is, így megállapíthatjuk, rövid története során 161 tanulója volt a líceumnak és tanítóképzőnek, közülük csak az V. osztályosok szereztek diplomát Gyergyószentmiklóson.

A korábbi diáklétszámhoz viszonyítva a nagyszámú új diáknak szükség lett volna több helyre, főleg, ha figyelembe vesszük a tanítóképzés speciális igényeit. 1942-ben csak a minisztérium által megígért 30 000 pengőt utalták ki, de igazi eredmények nem születtek a bővítés ügyében. 1943-ra készült egy vázlatos terv, amely szerint egy teljes iskolaépületet kellett volna építeni 24 iskolai, 15 internátusi, 9 adminisztrációs

⁷ GYLvt, FLI iratai. I. n., 1947.12.30. *Kimutatás*. 3.

⁸ *Fogarassy Leánynevelő Intézet évkönyve az 1943–1944-es tanévről*. Szerk.: PETRES Kálmán. Gyergyószentmiklós, Márk István könyvnyomda, 1944. 34 - 38.

helyiséggel és 20 termes nővéri lakással.⁹ Végül mindezt kissé túlméretezett tervnek tartották a háborús körülményeket és a már meglévő lehetőségeket figyelembe véve. Ezért még ebben az évben Gábrriel M. Georgia főnöknő felkérésére Ferenczy István építőmester elvégezte a tervek felülvizsgálatát, további kisebb bővítéseket javasolva.¹⁰

A tervekből belső átalakításon és tatarozáson kívül nem sok valósult meg, így nem csoda, hogy már Petres Kálmán igazgató előtt felsejlett a sötét jövő: „A folyó háborús évet is ez az iskola a legnagyobb nehézségek között élte át. Helyiség és felszerelés hiánya miatt a jövő év még nagyobb sivárságát vetíti előre...”¹¹

1944. április 20–29. között zajlottak az intézet történetének egyetlen tanítóképesítő vizsgálatai, amelyen az V. osztály hét diákja vett részt. A végzősök neveléstudományból, magyar nyelv és irodalomból, mennyiségtanból és román nyelvből vizsgáztak, mindannyian sikeresen. Közülük ötön tanítói pályára léptek, kettő továbbment tanárképző főiskolára.¹² A következő évfolyam végzősei még az itteni épületben járták ki az évet, de a záróvizsgákat már a csíksomlyói Majláth Gusztáv Károly Tanítóképzőben tették le. A későbbi évfolyamok az 1945–1946-os tanévtől Csíksomlyón folytathatták tanulmányaikat, mert az intézményt összevonták az ottanival, így jött létre a Szent Erzsébet Tanítóképző.¹³

Háborús napok az intézetben

1943-tól a háborús események már akadályozták a tanítás menetét. A rendszeres áramszünetek miatt a vetítógépet nem tudták használni, pedig különösen fontos lett volna az a tanítóképzőben. Több iskolai rendezvényt, így a május 2-re tervezett népművelődési előadást is Dombi János polgármester betiltotta.¹⁴ Ugyanebben az időszakban fel kellett állítani a II. Légoltalmi csoportot, amelyet Sturek Emil paptanár vezetett, akinek helyettese két nővér volt.¹⁵ Ennek első feladata a Készültségi és Riadó

---

9 GYLvt, FLI iratai. I. n., 1943. *A gyergyószentmiklósi zárdaépületben felállítandó lyceum és Tanítóképzővel kapcsolatos építésnek és kibővítésnek vázlatos terve.*

10 GYLvt, FLI iratai.5522/1943.10.21. *Felülvizsgálati jegyzőkönyv.*

11 PETRES: 1943. *i.m.*, 36.

12 Uő., 1944. *i.m.*, 39.

13 *Az erdélyi magyar tanító- és óvóképző évszázadai (1777–2000)*. Szerk.: SZABÓ K. Attila, Marosvásárhely, Mentor Kiadó, 2009. 257.

14 GYLvt, FLI iratai.4712/1943.05.01. *Dombi István polgármester rendelete.*

15 GYLvt, FLI iratai.6899/1943. *Határozat a II. Légoltalmi csoport felállításáról.*

terv összeállítása volt. Ebben felmérték az óvóhelyként használható pinchhelyiségeket, az iskolában tartózkodó személyek számát. Több szerzetes feladatot kapott riadó esetére, és előírták, hogy a padlásteret át kell alakítani úgy, hogy ott el lehessen helyezni a tűzoltó-felszerelést.¹⁶

1944. augusztus 23-a után a várost is elérték a harcok. Az iskolában tábori kórházat rendeztek be, ahol rövid képzés után a növendékek is szolgálatot láttak el. „Az irgalmas nővérek kis vöröskeresztes jelvényrel és útmutatással láttak el – mesélte Kercsó Anna, az iskola egykori diákja –, mi az elemi IV. osztályt végzős kisdíákok a szolgálatos nővérrel mentünk a sebesült katonák ápolásában segítséget adni: a katonákat mosdatni, a kötszereket mosni (mert nem volt bőség kötszerekben sem). Enni, inni segédkeztünk, még tábori lapot is írtunk a hozzátartozóknak.” Szeptemberben a kórházat felszámolták, hiszen a városban is súlyos harcok robbantak ki, annak felszegi része teljesen leégett. Az iskola is színtere volt ezeknek a borzalmas eseményeknek, az imént idézett Kercsó Anna emlékezett arra, hogy az udvaron végeztek ki egy „partizánt”, de szeptember 8-án iskolába menet az intézmény szomszédságában levő templomkertben több halottat is látott.¹⁷ Az iskolaépület nem szenvedett komolyabb kárt a háború során, csupán a szertár és a könyvtár sínylette meg a frontátvonulást: „A természetrajzi szertár preparátumainak jó része elpusztult, a fizika-vegytani szertárból hiányoznak a tükrök, lencsék, és megsemmisült a vetítőgép. A többi szükséges felszerelés azonban megvan. A tanári könyvtár kis része is kárt szenvedett.”¹⁸A hadszíntér lassan elvonult nyugat felé, de mögötte már egy új világ érkezett: a szovjet Vörös Hadsereg magával hozta a kommunista eszmét, a terület pedig 1945 tavaszán újra román közigazgatás alá került.

Az intézet felszámolása

A politikában járatos, figyelmes tekintet már a második világháború utolsó éveiben felismerhette, hogy a német csapatok visszavonulása után nem a „szabadság”, hanem egy új „sötét korszak” következik. Erre figyelmeztette a szerzeteseket Márton Áron erdélyi püspök is az Üldöztetés idején című körlevelében: „Az üldöztetések előjele ne gyöngítse és ne ingassa meg bennünk a hivatás szeretetét. (...) Lesz idő, amikor a

16 GYLvt, FLI iratai. I. n., 1943.09.20. *A gyergyószentmiklósi Fogarassy Leánynevelő Intézet épületek készülségi és riadó terve.*

17 Adatközlő: KERCSÓ Anna, sz.: 1933.04.05., diák: 1940–1948.

18 Csíkszeredai Állami Levéltár (Arhivele Naționale ale României) (a továbbiakban: CsÁL), F. 442, A gyergyószentmiklósi FLI. Sz. 96/1946.06.12. *Registru de inspectii 1923–1949.*

szervezeti intézmények irányába erős ellenszenv nyilatkozik meg.” Majd azzal folytatta, hogy az elkövetkező nehéz időkben a szerzetesek kényszerhelyzetben lemondhatnak hivatásukról, szerzetesi ruhájukról, de őrizték meg a keresztény értékeket. „El ne feledjék, hogy csak kényszerhelyzetben vannak, alkalmazkodásuk nem jelent hűtlenséget, hiszen lelkükben él a tudat, hogy mennyire terhükre van mindez.”¹⁹ Ezek a nehéz idők hamarosan el is érkeztek.

1948. január 1-től, I. Mihály román király eltávolítása után szabad volt az út a Petru Groza által vezetett kommunista kormány előtt, hogy radikálisan átalakítsa a társadalmat. Ennek egyik eleme az oktatás alárendelése volt a politikai céloknak. Az 1948-as év azzal kezdődött, hogy a tanítók hűségesküt kellett tenniük az új alkotmányra. Például: „Én, Portik M. Antónia, esküszöm, hogy a néphez hű leszek, és a román népi köztársaságot külső és belső ellenségeivel szemben megvédelmezem. Esküszöm, hogy a román népi köztársaság törvényeit tiszteletben tartom, és a hivatali titkot megőrzöm.”²⁰ A hűségeskü nem jelentette azt, hogy az új rendszer vezetői megbíztak volna az egyházi intézményekben, és letettek volna államosítási szándékukról. Ezt jól mutatja, hogy Gyergyószentmiklós polgármestere kérte a tanügyi minisztériumtól, hogy az intézetben hozzanak létre szakiskolát lányoknak négy ipari és két kereskedelmi osztállyal.²¹ Korábban már említettem, hogy már a tanítóképzés elindításával egyidőben is felmerült az ötlet, hogy szakképzést is biztosítsanak a térség lányainak.

Az államosításig a tanfelügyelőségi ellenőrzések mindent rendben találtak, sőt olyan jónak minősítették az iskolát, hogy példaként szolgálhatott bármely más hasonló és különböző oktatási intézménynek. Érdemes idéznünk Szántó Árpád tanfelügyelő 1947. évi mondatait, melyek talán az iskola hetvenkét éves történetének legszebb jellemzését adják: „A tapasztalatok alapján megállapítható, hogy az intézetben komoly nevelői és oktatói munka folyik. Az intézet vezetősége és tantestülete mindent elkövet azért, hogy az iskola színvonalát a lehető legmagasabb fokra emelje. Mind adminisztratív, mind pedagógiai és didaktikai szempontból az iskola példaképpül állítható nemcsak a hasonló típusú iskolák elé, hanem a magasabb igényeket követelő más típusú iskolák elé is. Az intézet vezetősége és tantestülete bizonyosságát adta annak, hogy az iskola színvonalának alacsony vagy magas volta nem mindig a külső tényezőktől függ, hanem elsősorban

---

19 GYLvt, FLI iratai. 5/1944. Üldöztetés idején körlevél.

20 GYLvt, FLI iratai. 112/1948.01.02. *Jegyzőkönyv a tanítók eskütételéről.*

21 GYLvt, FLI iratai. 117/1948. *A polgármester levele a tanügyi minisztériumhoz.*

azoktól, akik a rájuk bízott intézményben nem csak egyszerű kenyérkereseti lehetőséget látnak, hanem ideálok is fűtik munkájukban.”²²

Alig egy évvel a dicsérő szavak után ugyanaz az intézmény már nem felelt meg a hatóságoknak, az utolsó tanfelügyelőségi ellenőrzésen, 1948. június 16-án a helyettes tanfelügyelő több kifogásolni valót is talált: „Az osztálytermekben van faliújság és egy kép a kormány tagjairól. A termék díszítésével kapcsolatban megjegyzem, hogy az általános jelszavak helyett jobb volna, ha a diáklányok idézeteket választanának a munkásosztály nagy harcosainak műveiből, vagy az alkotmányból. Kifogásolom, hogy kevés képet találtam a demokrácia hőseiről, például a III. B. osztályban egy kép sem volt. (...) A tananyag feldolgozásakor a tanárnő ki kell emelje a [római birodalom bukásának és a kereszties hadjáratok] társadalmi és gazdasági okait, a kapitalizmus megjelenését, amely elindította a nagy történelmi folyamatokat. A tanárnő napirenden kell legyen a tudományos szocializmus ideológiájával és a tudomány nagy eredményeivel, hogy a diákok előtt világosan és logikusan tudjon érvelni.”²³ Ezek az észrevételek már előrevetítették, hogy nagy változások következnek.

1948. augusztus 3-án jelent meg a Hivatalos Közlönyben a 175. számú rendelet, amelynek 35. cikkelye kimondta: „Az összes felekezeti és magániskolák állami iskolákká alakulnak át.”²⁴ Ez volt a Fogarassy Leánynevelő Intézet számára a halálos ítélet.

Gyergyószentmiklóson nem ment konfliktus nélkül a kommunista rendszer gyakorlatba ültetése, az egyházellenes tervek megvalósítása. Ebben az időben László Ignác volt a város főesperese, akit tiszteltek a helyiek, mert sokat tett a szegény sorsúakért, valamint köztudott volt a kommunista eszmével szemben táplált ellenérzése. Már 1946-ban megpróbálták letartóztatni, de a városban lázadás tört ki ennek hírére, az emberek kiszabadították László Ignácot, és a plébánián őrizték. Az államosítás idején a főesperes a városban tartózkodott, de már sokat nem tehetett az iskola megmentése érdekében. Még az államosítási rendelet előtt helyi kommunisták kiélezték a közhangulatot. Érdekes adat, hogy a gyergyói kommunista propaganda fő alakja egy diák, Kémenes Ármin volt, ő verte le az intézet homlokzatáról a keresztet. A hangulat annyira elmérgesedett, hogy a diákok a kerítésen átmászva menekültek haza.²⁵ Az iskola életének utolsó napjaiban

---

22 CsÁL, F. 442, A gyergyószentmiklósi FLI. Sz.96/1947.06.04-05. *Registru de inspectii 1923–1949.*

23 Uo., 1948.06.16.

24 SZABÓ K. A., *i.m.*, 92.

25 Adatközlő: FAZAKAS Gizella, sz.: 1933.02.05., diák: 1940–1948.

Uray M. Asteria tanárnő a következő szavakkal búcsúzott 1948-ban a 48 fős osztályától: „Negyvennyolcan vagytok, negyvennyolc felé mentek.”²⁶

Az államosítási rendelet megjelenése után felszámolták a Fogarassy Leánynevelő Intézetet, a nővérek még egy ideig ott laktak a zárdában. Végül 1948. szeptember végén az épület teljes mértékben az állami hatóságok kezébe került, felszólították a nővéreket a kiköltözésre. Az egyház tehetetlenül nézte végig mindezt, nem tudtak segíteni a püspökséghez forduló nővéreknek. „Sajnálattal látom, hogy legújabban az átvétel alkalmával elkülönített és meghagyott zárda kiürítésére is felszólítást kaptak. Megértéssel vagyok a Tisztelt nővérek nehéz helyzetében, de saját érdekükben a Kultusz Miniszter úr döntéséig nem áll módomban, hogy a zárda kiürítésére nézve intézkedjem”²⁷ – írta Boga Alajos püspöki helytartó. Így 72 évvel alapítása után a Fogarassy Leánynevelő Intézet bezárta kapuit, de neve fennmaradt a helyi köztudatban, mint a magas szintű oktatás szinonimája.

A tanítóképző intézet oktatási és nevelési tevékenysége

A legrövidebb ideig működő oktatási forma/szint volt a Fogarassy Leánynevelő Intézet történetében (1941–1944), egyben a legmagasabb szintet is képviselte. Az oktatási-nevelési célok egyértelműek voltak: szakképzett tanítónők nevelése. A tanítóképző két részből állt: líceum (3 év) és tanítóképző (2 év). A beiratkozáshoz szükség volt a polgári iskola sikeres elvégzésére, valamint felvételi vizsga magyar és román nyelvből, számtanból.

A beiratkozási időszak júniusban volt, a tanév rendes körülmények között szeptembertől júniusig tartott, de a háborús körülmények miatt ez mindig rövidebb volt. A fenti kimutatásból láthatjuk, hogy a tanítójelöltek alapos elméleti képzést kaptak. A gyakorlati felkészítést is igyekezett biztosítani az iskola a sok hiányosság ellenére (pl. nem volt szabvány méretű tornaterem). A természettani nevelés keretében jellemző volt a környezetvédelmi felkészítő, téli állatetető készítése. A diákok egészségügyi felkészítésben is részesültek, amelyet a városi kórház vezetője, dr. Lázár Vilmos orvos tartott. A művészeti nevelés kiterjedt az irodalmi elemzésre, teremdíszítésre, hímzésre, filmnézésre stb. Kulturális téren hátrányt jelentett, hogy „Gyergyószentmiklós vidéki

26 Adatközlő: KERCSÓ Anna, sz.: 1933.04.05., diák: 1940–1948.

27 GYLvt, FLI iratai.4697/1948.10.19. *Boga Alajos levele.*

város, kevés alkalom kínálkozik arra, hogy növendékeink akár színházban, akár moziban, vagy más természetű kulturális előadásokban elégítse ki sajátos igényeit.” A tanítóképzőben oktatott tantárgyakat a 2. táblázat tartalmazza.²⁸

2. táblázat: A líceumban és tanítóképzőben oktatott tantárgyak:

Osztályok	Hit és erkölcsstan	Nevelési ismeretek	Nevelés és tanítástan	Neveléstörténelem	Iskolaszervezetten	Nevelési és tanítási gyakorlatok	Magyar nyelvés irodalom	Német nyelv	Román nyelv	Történelem	Alkotmánytan	Földrajz	Mennyiségi ismeretek	Természeti ismeretek	Fizika	Gazdasági és háztartási ism.	Közgazdaságtan	Egészségtan	Rajz	Kézimunka	Ének	Zene	Testnevelés	Honvédelmi ismeretek	
I.	+						+		+	+		+	+	+		+			+	+	+	+	+	+	+
II.	+	+					+		+	+		+	+	+		+			+	+	+	+	+	+	+
III.	+	+					+		+	+			+	+		+			+	+	+	+	+	+	+
IV.	+		+			+	+		+	+			+		+	+			+	+	+	+	+	+	+
V.	+			+	+	+	+	+	+		+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

A képzés legfontosabb gyakorlati része, a tanítási gyakorlat két részből állt: a II–V. osztályosok egész tanévben órákat hospitáltak, a IV–V. osztályosok pedig gyakorlati tanításokat is végeztek. A háború miatt hiányzó férfi tanerőket helyettesítették a különböző iskolákban, valamint pedagógiai szemináriumokon vettek részt.

Az intézet történetében egyetlen tanítóképesítő vizsgálatra került sor 1944. április 20 és 29. között. Neveléstudományból *A séták és kirándulások szerepe az egyes tantárgyak tanításában* című tétel volt. Magyar nyelvből *Az édesanya és hitves szeretete a magyar lírában* témában kellett fogalmazást írni. Mennyiségtanból számtan és mértan feladatok voltak. Román nyelvből a családról és a kirándulásról kellett előadást tartani. A tanítóképesítő vizsgát mindegyik diák sikeresen letette, és megszerezték a tanítói oklevelet.

28 PETRES K., *im.*, 1944. 41.

Diákegyesületek és extracurriculáris tevékenységek

A Fogarassy Leánynevelő Intézet történetének talán egyik legszínesebb oldala az egyesületi élet volt. A különböző egyesületek felölelték a diákélet mozzanatait, de a tanárok sem maradtak ki belőlük. Minden diák részt vett valamely egyesület tevékenységében, valamint a tanárok és alkalmazottak számára is működtek jótékonyági és hitbuzgalmi szervezetek. A diákegyesületek – mint órán kívüli iskolai tevékenységek – napjainkban is az egyik leghatásosabb pedagógiai eszközök, hogy a fiatalokat hasznos időtöltésre neveljék, és képességeiket fejlesszék. A leánynevelő intézetben az alábbi szervezetek működtek:

– *Gyümölcsoltó Boldogasszonyról nevezett Árpád-házi Szent Margit védnöksége alatt álló diák leánykongregáció*²⁹:

Alakulási éve: 1933/1934. Két szakosztállyal működött: hitbuzgalmi és szociális. A hitbuzgalmi csoport rózsafüzér és más imacsoportokban vett részt. A szociális tagozat gyűjtéseket és előadásokat szervezett a szegény diákok és családok javára. Emellett az akkor szentté avatott Szent Margit tiszteletét ápolták, tagjait ünnepélyes keretek között vették fel.

– *Szeplőtelen Fogantatásról nevezett Szent Erzsébet pártfogása alatt működő leánykongregáció.*

Alakulási éve: 1941. Tagok száma: 110–120. Elsősorban a tanítóképző diákjai voltak a tagjai. Hitbuzgalmi szakosztálya eucharisztikus imádságokon vett részt a békéért, szociális tagozata élelmiszert és tanszereket vásárolt a szegény diákok számára, és gyermeknapot is szervezett.

– *Szeplőtelen Fogantatásról nevezett Szent Ágnes pártfogása alatt álló felnőtt lányok Mária-kongregációja*:³⁰

Alakulási éve: 1914. Az eucharisztikus szakosztály mellett egy sajtó tagozattal működött, amely katolikus könyveket sokszorosított és terjesztett.

– *Sportkör:*

Polgári iskolások és tanítóképzősök számára az iskola tornatanára tartott órán kívüli gyakorlatokat.

29 LŐRINCZ M. Dominika: *Gyergyószentmiklósi Fogarassy Leánynevelő Intézet évkönyve az 1940–41. átmeneti iskolai évről*. Gyergyószentmiklós, Márk István könyvnyomdája, 1941. 18.

30 GYLvt, FLI iratai. I. n., 1947.12.30. *Kimutatás*.

– *Szent Erzsébet önképzőkör:*

Alakulás éve 1943. Csak a tanítóképzős diákok számára volt nyitott, hiszen „különösen arra irányult, hogy majd a nevelő munkában bátran, öntudatosan és kellő képzettséggel” tudjanak dolgozni.³¹ A kör felolvasó esteket tartott magyar szerzők műveiből.

– *Szent Cecília énekkar:*

Alakulás éve 1943. Tanítóképzős diákokból alakult kórus, amely a templomban tartott hangversenyeket.

Összességében a tanítóképző rövid története megmutatta, hogy Gyergyószentmiklós regionális oktatási központtá válhatott volna a korban, de sem a politikai-történelmi körülmények, sem az anyagi feltételek nem voltak kedvezőek ahhoz, hogy az intézmény fennmaradhasson.

---

31 PETRES K., 1944. *im.*, 32.

LICEUL PEDAGOGIC ÎN INSTITUTUL FOGARASSY PENTRU FETE DIN GHEORGHENI

Între anii 1941–1944 Institutul Fogarassy pentru Fete din Gheorgheni a asigurat continuarea formării învățătoarelor din nordul Transilvaniei și din Secuime. Deși această formă didactică din Instituție a avut o istorie de scurtă durată, totuși a reprezentat cea mai înaltă formă de învățământ gimnazial din trecutul scaunului Gheorgheni. Al II-lea Război Mondial și instaurarea comunismului a pus capăt acestei instituții, care ar fi putut avea o istorie mult mai bogată în împrejurări mai favorabile.

TEACHER TRAINING SCHOOL IN FOGARASSY INSTITUTE FOR GIRL FROM GYERGYÓSZENTMIKLÓS

Between 1941 and 1944, Fogarassy Institute for Girl from Gyergyószentmiklós assured the continuation of teacher formation in North Transylvania and Szeklerland. Despite his short history, this institute represented the highest level of high school teaching in Gyergyó region. The IInd World War and the instauration of the communism had ended the institution's activity, although this school could have been a very successful one.